

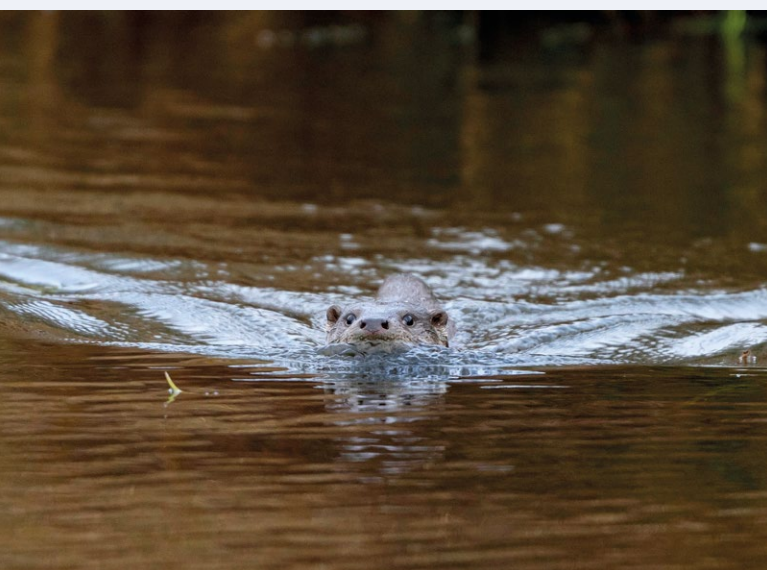
KIJK DAAR!

De otter

Hij staat op het logo van de Zoogdierverseniging. Een dier dat de teloorgang van een soort symboliseert en tegelijkertijd laat zien hoe succesvolle herintroductie eruit kan zien. Een dier dat ons leert over vallen en opstaan. En een dier dat mensen uit verschillende organisaties heeft samengebracht voor zijn voortbestaan: De otter! Koning van het Moeras, zoals ik hem zelf graag noem. Want daar is het dier een échte toppredator.

TEKST EN FOTO'S JOHANN PRESCHER

▲ Als je het spelletje juist speelt, rekening houdt met de windrichting en je zichtbaarheid, stil blijft zitten en erg langzaam beweegt, dan komen ze zelfs op je af zwemmen.

Inmiddels ben ik vele waarnemingen van otter rijker en heb ik meerdere mensen op sleeptouw genomen om ook otters te zien. Deze mensen heb ik uitgelegd hoe en waar je dat doet, en op welke signalen in de natuur je kan letten die de aanwezigheid van een otter verraden. Zelf heb ik het wiel ook niet alleen uitgevonden. Hilco Jansma, bekend van zijn veelbekroonde otterfilm, was samen met Marten Boonstra al veel langer bezig met otterwaarnemingen. In feite is het vrij eenvoudig. Hoe beter je het gedrag van het dier kent en weet waar je op moet letten, hoe groter de trefkans. En hoe meer tijd je erin steekt, hoe groter de kans op succes.

De laatste jaren hadden vooral reptielen mijn aandacht, en van kinds af aan al vleermuizen. Al was die laatste groep voor de jongere versie van mijzelf wat moeilijk te bestuderen. Eigenlijk was ik nooit zo bezig met de otter. Voor mij was het een gegeven dat die er was. Tot ik in 2014 tijdens mijn studie een opdracht kreeg over de otter. We moesten op basis van een analyse op kaart de route voorspellen van de otter tussen de Alde Feanen in Friesland en het Lauwersmeergebied. Om meer te weten te komen, belde ik het bureau van de Zoogdierverseniging en sprak met Vilmar

◀ IJs dat gebroken wordt en het rinkelende geluid als van glas verradert otters. Ze beuken met hun kop door het ijs. Op deze foto zag ik later zelfs dat het ijs als een soort dakje op het hoofd van een van deze otters in De Wieden zat.

Dijkstra. De Zoogdierverseniging was net begonnen met het Netwerk Ecologische Monitoring van de otter. Er werd een ottersporencursus gegeven met Freek Niewold. Daar zag ik ook Hilco voor het eerst. Zo leerde ik in het veld waar ik op moest letten en ging daarna veel zelfstandig op pad.

Samen met Vincent Martens ging ik op pad om een gebiedje uit te zetten met verschillende uurhokken, die ik enkele seizoenen monitorde. Ik kocht een camera-val en leerde aan de hand van sporen voorspellen waar ik otters zou treffen. Ik ging met toestemming van de boswachter monitoring, Ronald Messemaker, veel op pad in De Wieden, haalde dode otters van de weg en rolde er steeds meer in. Als je eenmaal met otters bezig bent, veroveren ze een stukje van je hart. Dus na twee jaar werkzaam te zijn geweest bij een ecologisch onderzoeksbureau, solliciteerde ik succesvol bij De Wieden en werd Ronalds collega. Tot dan toe had ik slechts twee keer otters gezien. Dit was het begin van een reeks otterwaarnemingen die steeds verder groeide, net als mijn kennis en ervaring op dit vlak.

In het daaropvolgende jaar kon ik er nog niet veel tijd in steken. Maar af en toe zag ik otters in het veld, om over het vinden van de sporen nog maar te zwijgen, die waren 'all over the place'. Dus om jullie als lezer mee te nemen op mijn reis, denk ik dat we daar maar moeten beginnen. Als je het landschap leest vanuit otterperspectief,

▲ Het magische moment dat de otter je door lijkt te hebben. Je verstijft, je houdt er rekening mee dat het afgelopen kan zijn. Je maakt op goed geluk een foto. Soms blazen ze nog een keer en zijn ze verdwenen, of ze zetten hun jacht vol vertrouwen voort.

leer je waar je sporen kunt verwachten. En die sporen zijn met name krabhoopjes met spraints, spraints zonder krabhoopjes, prenten op modderige oevers en paden, rolplekken en zogenaemde 'ottertunneltjes' (niet te verwarren met de faunaduijkers). Otters gebruiken eenzame bomen langs de waterkant, oversteeklocaties van sloot A naar sloot B en zandige oevers om deze sporen achter te laten. Bochten en inhammen, T-splitsingen en kruispunten. Bruggen of locaties waar duikers onder de weg door gaan. Natuurlijke verbindingzones tussen twee mogelijke leefgebieden. Vooral het sprainten is een beproefde methode om otters waar te nemen. Vind een goede spraintlocatie, hang er een camera-val op en je hebt al vrij snel de hoofdprijs: een otter op beeld.

Het lezen van het landschap en het vinden van sporen is wat mij betreft de basis om écht otters te leren zien. Kijk, je kan

natuurlijk ook gewoon naar een kijkhut op een niet nader te noemen locatie waar de dieren door fotografen dusdanig verpest zijn dat ze nog net geen kopjes geven en spinnend in je schoot eindigen, schooiend om wat lekkers. Maar daarvoor kan je ook naar de dierentuin gaan, of je kat verkleden als otter, ik verzin maar wat...

Alle gekheid op een stokje natuurlijk, ook dan is zo'n ontmoeting magisch, maar persoonlijk haal ik er enorm veel meer voldoening uit als het spelletje tussen mens en dier gebaseerd is op zien zonder gezien te worden. Rekening houden met de wind, geluid en zichtvelden van de otter. Om otters te zien, moet je als otter denken. Wanneer je het landschap leert lezen als een otter, leer je denken als een otter. Je leert de reactie van andere soorten op otters kennen. Plotselinge onrust bij ganzen en eenden kondigt soms een otter aan. Geplons, rinkelend ijs, het kauwen op een prooi als vis of kreeft, gepiep en gemekker zijn typische geluiden die je kunt verwachten.

Met al die kennis, ga je otters zien. En otters zitten echt niet alleen maar in De Wieden of in De Weerribben. Otters zitten praktisch in elk waterlichaam. Scan de oevers af, blijf vooral statisch op één plek om waar te nemen. De ochtend en de avond zijn natuurlijk de momenten waarop je de meeste kans maakt. Maar otters zijn ook actief midden op de dag. We komen daarmee weer terug aan het begin en ik herhaal: hoe beter je het gedrag van het dier kent, hoe groter de trefkans. Hoe meer tijd je erin steekt, hoe groter de kans op succes. Veel succes!

▲ Je moet wel écht scherp zijn. Hoe vaak zal het niet andersom zijn. Dat de otter naar jou kijkt, in plaats van andersom? Ik vroeg het me de afgelopen jaren vaak af.